

Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Door de tijd heen

1 maximumscore 2

De juiste volgorde is:
6, 2, 4, 5, 3, 1

Opmerking

Als door het weglaten van één foutief geplaatst nummer een verder complete en foutloze reeks ontstaat, wordt 1 scorepunt toegekend.

Vroegmoderne tijd

2 maximumscore 4

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- Het nieuwe mensbeeld van de Renaissance komt naar voren in het gegeven dat Ghiberti met het schrijven van een autobiografie / het maken van een zelfportret koos voor individualiteit 2
- De nieuwe wetenschappelijke belangstelling van de Renaissance komt naar voren in het gegeven dat Ghiberti onderzoek deed naar het gezichtsvermogen / de wetten van de schilder- en beeldhouwkunst wilde vastleggen / gebruikmaakte van de kennis van perspectief van de wiskundige Alhazen 2

Opmerking

Als een juist onderdeel van de Renaissance wordt genoemd zonder juiste verbinding met een gegeven, worden geen scorepunten toegekend.

3 maximumscore 3

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- De afspraak uit 1555 (bij de Vrede van Augsburg) was dat (volgens het principe 'cuius regio, eius religio') de vorst in zijn eigen gebied de godsdienstpolitiek bepaalde 1
- De drukkers in Emden konden de bijbel wel drukken, omdat de vorst van dat gebied blijkbaar het protestantisme toestond 1
- De bijbel kon niet in de Nederlanden worden gedrukt, omdat (de rooms-katholieke vorst) Filips II in de Nederlanden kettters streng vervolgde / het protestantisme had verboden 1

Vraag	Antwoord	Scores
4	maximumscore 4 Voorbeeld van een juist antwoord is:	
	<ul style="list-style-type: none"> Door de terugkeer van de Spaanse troepen in de Zuidelijke Nederlanden / de Spaanse militaire successen zoals bij Gembloers, waren de zuidelijke gewesten eerder bereid vrede te sluiten met Filips II, omdat de kans op een overwinning van de bij de Pacificatie aangesloten gewesten kleiner leek te worden 	2
	<ul style="list-style-type: none"> Door calvinistische machtsovernames zoals in Oudenaarde werden de rooms-katholieken afgeschrikt / vreesden de rooms-katholieken dat de handhaving van hun geloof in gevaar kwam, wat inging tegen de afspraken uit de Pacificatie 	2
5	maximumscore 4 Kern van een juist antwoord is:	
	<ul style="list-style-type: none"> Het voorstel van Willem van Oranje betekent dat Filips II zijn status als vorst verliest, wat vooruitloopt op het Plakkaat van Verlatinge, waarin Filips II wordt afgezworen 	2
	<ul style="list-style-type: none"> In de bron raadt Oranje de gewesten aan een vorst als beschermer te kiezen, waaruit als motief van Oranje kan worden afgeleid dat hij (militaire) steun zoekt van een machtige mogendheid (als Engeland of Frankrijk) in de Opstand tegen Spanje 	2
6	maximumscore 2 Kern van een juist antwoord is:	
	<ul style="list-style-type: none"> De bestuurders in veel steden verwelkomden de migranten / verschaften goede faciliteiten aan de migranten / stonden relatief vergaande religieuze vrijheden toe 	1
	<ul style="list-style-type: none"> omdat dit hun handelsbelangen bevorderde 	1
7	maximumscore 3 Voorbeeld van een juist antwoord is:	
	<ul style="list-style-type: none"> De bron kan dienen als illustratie bij 'het begin van de Europese overzeese expansie' 	1
	<ul style="list-style-type: none"> De belangstelling voor Korea in deze bron heeft te maken met het zoeken naar (nieuwe) handelsmogelijkheden / handelsroutes, wat in de zeventiende eeuw zal leiden tot 'wereldwijde handelscontacten, handelskapitalisme en het ontstaan van een wereldeconomie' (of onderdelen van dit kenmerkende aspect) 	2
8	maximumscore 2 Kern van een juist antwoord is:	
	<ul style="list-style-type: none"> De economische reden voor de geheimhouding is dat de Spanjaarden geen concurrentie willen op de handelsroutes naar Azië 	1
	<ul style="list-style-type: none"> De politieke achtergrond van de belangstelling van de Nederlanders is dat het veroveren van winstgevendende handelsroutes de vijand (Spanje) zou verzwakken 	1

Vraag	Antwoord	Scores
9	maximumscore 2 Voorbeeld van een juist antwoord is: bij 1:	
	<ul style="list-style-type: none"> Jozef II wilde afschaffing van de lijfeigenschap / feodale verhoudingen / wilde bereiken dat iedereen (voor de wet) gelijk is, wat past bij het Verlichtingsideaal van de persoonlijke vrijheid 	1
	bij 2:	
	<ul style="list-style-type: none"> Jozef II wilde dat burgers zelf konden kiezen welk beroep zij uitoefenen, wat past bij het Verlichtingsideaal van persoonlijke 'verheffing' / afschaffing van de middeleeuwse gilden / feodale verplichtingen 	1

Moderne tijd

10	maximumscore 2 Uit het antwoord moet blijken dat het direct(er) besturen van de kolonie / de grotere invloed van het moederland onderdeel vormde van het modern imperialisme, waarvoor snellere communicatie nodig was tussen het moederland en de kolonie (wat door de telegrafiekabel mogelijk werd).	
11	maximumscore 2 Voorbeeld van een juist antwoord is:	
	<ul style="list-style-type: none"> Het beschrijven van fabriekswerk sluit aan bij 'de industriële revolutie die in de westerse wereld de basis legde voor een industriële samenleving' 	1
	<ul style="list-style-type: none"> Het opkomen voor de fabrieksarbeiders sluit aan bij 'de opkomst van emancipatiebewegingen' / 'de opkomst van politiek-maatschappelijke stromingen' / 'het socialisme' 	1
	<i>Opmerking</i> <i>Als alleen een kenmerkend aspect genoemd wordt, wordt geen scorepunt toegekend.</i>	
12	maximumscore 2 Kern van een juist antwoord is:	
	<ul style="list-style-type: none"> De bron bevat voor de beantwoording van vraag 2 de meest bruikbare informatie, want door de aangrijpende stijl van de novelle / door de verspreiding van het boek worden meer mensen bewust gemaakt van de negatieve gevolgen van kinderarbeid in fabrieken 	1
	<ul style="list-style-type: none"> De bron bevat voor de beantwoording van vraag 1 minder bruikbare informatie, want het betreft een novelle en geen feitelijk verslag / de schrijver wil vooral zijn publiek boeien / overtuigen, waardoor de inhoud overdreven kan zijn 	1

Vraag	Antwoord	Scores
13	maximumscore 2 Kern van een juist antwoord is:	
	<ul style="list-style-type: none"> Bismarck voerde een (alliantie)politiek die erop gericht was om het bestaande machtsevenwicht niet in gevaar te brengen / oorlog tegen Duitsland te voorkomen 	1
	<ul style="list-style-type: none"> Wilhelm II voerde een (<i>Welt</i>)politiek die gericht was op (overzeese) expansie, waardoor Duitsland een grotere rol zou krijgen in de wereldpolitiek 	1
14	maximumscore 2 De juiste volgorde is: 5, 3, 6, 1, 4, 2	
	<i>Opmerking</i> <i>Als door het weglaten van één foutief geplaatst nummer een verder complete en foutloze reeks ontstaat, wordt 1 scorepunt toegekend.</i>	
15	maximumscore 2 De juiste combinaties zijn: a-2, b-4, c-3, d-1, e-6, f-5	
	indien zes combinaties juist	2
	indien vijf of vier combinaties juist	1
	indien minder dan vier combinaties juist	0
16	maximumscore 3 Voorbeeld van een juist antwoord is:	
	<ul style="list-style-type: none"> Door te wijzen op het percentage van de productie dat als herstelbetalingen verdwijnt naar Frankrijk / de Duitse steenkolentreinen die naar Frankrijk rijden, kan het stadsbestuur laten zien hoe onredelijk hoog de herstelbetalingen / de eisen van Versailles zijn 	2
	<ul style="list-style-type: none"> Door deze boodschap op het lokaal gebruikte betaalmiddel te zetten, kon de lokale Duitse bevolking (die het noodgeld gebruikte) goed bereikt worden 	1
17	maximumscore 2 Kern van een juist antwoord is:	
	<ul style="list-style-type: none"> Vóór 1924 kon de regering de grote politieke en economische problemen (van het Verdrag van Versailles) / het probleem van de herstelbetalingen niet oplossen 	1
	<ul style="list-style-type: none"> Na 1924 herstelde de Duitse economie (via het Dawesplan) door hulp van de Verenigde Staten (waardoor de politieke tegenstellingen in Duitsland minder werden) 	1

Vraag	Antwoord	Scores
18	<p>maximumscore 3</p> <p>Voorbeeld van een juist antwoord is:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tijdens de Conferentie van München was het oordeel van de meeste Engelsen over de gevoerde appeasementpolitiek positief, omdat het erop leek dat door de politiek van toegeven aan de eisen van Hitler (de appeasementpolitiek) oorlog voorkomen kon worden • Het oordeel van de meeste Engelsen zal door het bekend worden van deze bron veranderen, omdat Hitler oorlog niet uitsluit, waaruit zou blijken dat de afspraken van de Conferentie van München / de appeasementpolitiek slechts tijdelijk / slechts schijn zijn 	<p>1</p> <p>2</p>
19	<p>maximumscore 2</p> <p>Voorbeeld van een juist antwoord is:</p> <p>Het gaat in deze bron om het verslag van een geheime bespreking, waardoor er geen reden voor Hitler lijkt te zijn om zijn werkelijke bedoelingen / motieven te verdoezelen.</p>	
20	<p>maximumscore 2</p> <p>Kern van een juist antwoord is dat in de opvatting van de nazi's geesteszieken niet pasten in de ideale Duitse samenleving (de <i>Volksgemeinschaft</i>) en daarom uit de weg geruimd dienden te worden.</p>	
21	<p>maximumscore 2</p> <p>Voorbeeld van een juist antwoord is:</p> <p>Door de vervanging van de straatnaam van Hitler in Roosevelt / in de naam van de Amerikaanse president, kan met de foto aan de Duitse bevolking getoond worden dat het afgelopen is met de heerschappij van Hitler / dat de Verenigde Staten de overwinnaar zijn / dat de denazificatie is ingezet.</p>	
22	<p>maximumscore 2</p> <p>Voorbeeld van een juist antwoord is:</p> <p>bij 1:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nederland weigerde de nieuwe Russische regering te erkennen, omdat deze regering (na de revolutie) communistisch was / een wereldrevolutie nastreefde <p>bij 2:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nederland erkende de regering van de Sovjet-Unie, omdat de Sovjet-Unie (na de Duitse inval) een bondgenoot in de strijd tegen nazi-Duitsland was geworden 	<p>1</p> <p>1</p>

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

23 maximumscore 4

Kern van een juist antwoord is:

- *Het Algemeen Handelsblad* geeft een eenzijdig beeld van de gebeurtenissen in Hongarije, want het schrijft dat bijvoorbeeld (een van de volgende): 1
 - de Russische inval luguber is,
 - de Sovjet-Unie Hongarije verraadt,
 - de inval een daad van agressie is,
- wat past bij het anticommunistische standpunt van een liberale krant dat de Sovjet-Unie / dat het communisme de vrijheid van mensen bedreigt / burgers onderdrukt 1
- *De Waarheid* geeft een eenzijdig beeld van de gebeurtenissen in Hongarije, want zij schrijft dat bijvoorbeeld (een van de volgende): 1
 - de Sovjetroepen te hulp werden geroepen,
 - de inval een einde maakt aan de terreur (tegen communisten) in Hongarije,
- wat past bij het standpunt van een communistische krant dat de Sovjet-Unie de vrijheid van burgers beschermt tegen antisocialistische krachten 1

24 maximumscore 2

Voorbeeld van een juist antwoord is:

Hulp van westerse landen aan Hongarije paste niet in de westerse buitenlandse politiek in die tijd, omdat Hongarije in de Russische invloedssfeer lag / bij het Oostblok hoorde / omdat ingrijpen tegen de containmentpolitiek zou ingaan / omdat een directe militaire confrontatie zou kunnen uitlopen op een atoomoorlog.

25 maximumscore 4

Voorbeeld van een juist antwoord is:

- Uit het 'collectieve zwijgen' (van leerlingen en leerkrachten) over de vlucht van Evi blijkt dat er geen vrije meningsuiting is / dat er op alle niveaus sprake is van politieke controle (een kenmerk van een totalitaire staat) 2
- Uit het afkeuren van de vlucht uit de DDR / het verkondigen van het partijstandpunt over de DDR / het maken van een onderscheid tussen het werken in Moskou of New York blijkt dat de mening van de vader van Dolores politiek gekleurd is door zijn communistische partijkeuze 2

Opmerking

Alleen met een juiste verwijzing naar de bron worden per bewering 2 scorepunten toegekend.

Vraag	Antwoord	Scores
26	<p>maximumscore 2</p> <p>Uit het antwoord moet blijken dat de foto een Nederlandse soldaat laat zien die</p> <ul style="list-style-type: none"> • te maken krijgt met de 'dekolonisatie die een eind maakt aan de hegemonie van de westerse wereld' • de communistische vlag toont, die onderdeel vormt van de 'verdeling van de wereld in twee ideologische blokken' / de Koude Oorlog 	<p>1</p> <p>1</p>
27	<p>maximumscore 2</p> <p>Kern van een juist antwoord is:</p> <p>Herblock geeft in zijn prent de mening weer dat de Sovjet-Unie (met geweld) de vrijheid vermoordt die de Praagse Lente brengt, omdat die vrijheid (zogenaamd) een bedreiging zou vormen voor de Sovjet-Unie.</p>	
28	<p>maximumscore 2</p> <p>Kern van een juist antwoord is:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Door het SDI-project dreigde er een nieuwe wapenwedloop • die de Sovjet-Unie economisch niet aankon 	<p>1</p> <p>1</p>
29	<p>maximumscore 2</p> <p>Kern van een juist antwoord is:</p> <p>bij 1:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De prent (een van de volgende): <ul style="list-style-type: none"> – geeft een (te) positief beeld van Nederland als lieflijk (met molens, slootjes en mooi weer). – toont niets van het zware leven als mijnwerker. – heeft als doel mensen over te halen in de mijnen te komen werken. <p>bij 2:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De campagne moet meehelpen het tekort aan werkkrachten op te lossen, omdat door de stijgende welvaart geen animo meer is voor het zware / vieze werk in de mijnen 	<p>1</p> <p>1</p>

Bronvermeldingen

- bron 1 E.H. Kossmann en A.F. Mellink ed., Texts concerning the Revolt in the Netherlands, Cambridge 2008, pag. 188-189
- bron 2 H.J. van Hove, Hollanders in Korea, Utrecht 1989, pag. 27
- bron 3 http://www.dbnl.org/tekst/crem001fabr01_01/crem001fabr01_01_0001.php
- bron 4 a. Robert Darnton, Berlijns Dagboek 1989-1990, Amsterdam 1990, pag. 91
b. <https://www.berlin.de/berlin-im-ueberblick/geschichte/berlin-nach-1945/john-f-kennedy-in-berlin/zeitzeugenberichte/>
c. <http://spartacus-educational.com/GERreichstagF.htm>
d. Willem Melching en Marcel Stuivenga, Ooggetuigen van de Koude Oorlog, Amsterdam 2008, pag. 48
e. Een vrouw in Berlijn, Dagboek aantekeningen van april tot juni 1945, Amsterdam 2004, pag. 30
f. Harry Kessler, Journey to the Abyss, The Diaries of Count Harry Kessler 1880-1918, New York 2011, pag. 877
- bron 5 N. MacGregor, Germany, Memories of a Nation, 2014, pag. 27
- bron 6 ontleend aan: Helma Kaden en Ludwig Nestler, Dokumente des Verbrechens, Aus Akten des Dritten Reiches 1933-1945, Band 1 Schlüsseldokumente, Berlijn 1993, pag. 86-87
- bron 7 http://www.stltoday.com/entertainment/arts-and-theatre/culture-club/missouri-history-museum-exhibition-examines-propaganda-s-role-in-rise/article_362d5df7-1b3c-5dcd-b430-d378d992eceb.htm
- bron 8 <http://resolver.kb.nl/resolve?urn=ddd:010369862:mpeg21:pdf>
- bron 9 Dolores Thijs, Retour Berlin Ostbahnhof, Mijn jeugd jaren in de DDR, Baarn 2014, pag. 173-174
- bron 10 Louis Zweers, De gecensureerde oorlog, Militairen versus media in Nederlands-Indië 1945-1949, Zutphen 2013, pag. 311
- bron 11 Haynes Johnson en Harry Katz, Herblock, The life and work of the great political cartoonist, New York 2009
- bron 12 Marcia Luyten, Het geluk van Limburg, Amsterdam-Antwerpen 2016, ongenummerd fotokatern tussen pagina 224 en 225